

11. Морозов В.И. Искусство резонансного пения / В.И. Морозов. - М.: Редакционно-издательский отдел Московской государственной консерватории им. П. И. Чайковского, 2002. - 495 с.
12. Морозов В.И. Тайны вокальной речи / В.И. Морозов. - Л.: Наука, 1967. 204 с.
13. Немирович-Данченко Вл.И. Театральное наследие / Вл.И. Немирович-Данченко - т. 1, М.: «Искусство», 1952. - С. 208
14. Полевой Н. Мои воспоминания о русском театре. Репертуар русского театра / Н. Полевой, т.1, кн. 2, СПб, 1840. - С.12
15. Станиславский К.С. Переход к воплощению / К.С. Станиславский, собр. соч., т. 3. - С. 28.
16. Станиславский К.С. Работа актера над собой / К.С. Станиславский. - М: собр. соч. в 8 т., 1955.
17. Станиславский К. С. Статьи. Речи. Беседы. Письма / К.С. Станиславский, Искусство, 1953. - 782 с.
18. Ушинский К.Д. Сочинения / К.Д. Ушинский. т. 2., РСФСР: Изд-во Акад. пед. наук, 1948. - С. 28
19. Черная Е.И. Сценическая речь классического восточного театра и ее уроки: Дисс. на соиск. ...канд. Искусствоведения. СПб., 1994. - С.90.

УДК 378.001.5:303.7

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ

Пономарьова Г.Ф., к. пед. н., професор, ректор,
академік Міжнародної академії педагогічної освіти

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

У статті зазначається важливість педагогічної практики в системі професійної підготовки фахівців педагогічної галузі, необхідність і доцільність оцінювання педагогічної практики в рамках Європейської кредитно-трансферної системи організації навчання; проведено порівняльний аналіз рейтингової шкали оцінювання якості практичних умінь і навичок різних видів практики Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія».

Ключові слова: педагогічна практика, контроль, оцінювання педагогічної практики, кредитно-трансферна система.

Пономарева Г.Ф. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СИСТЕМЫ ОЦЕНКИ РАЗЛИЧНЫХ ВИДОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВУЗА / Комунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета, Украина.

В статье отмечается важность педагогической практики в системе профессиональной подготовки специалистов педагогической отрасли, необходимость и целесообразность оценки педагогической практики в рамках Европейской кредитно-трансферной системы организации обучения; проведен сравнительный анализ рейтинговой шкалы оценивания качества практических умений и навыков различных видов практики Комунального учреждения „Харьковская гуманитарно-педагогическая академия“.

Ключевые слова: педагогическая практика, контроль, оценка педагогической практики, кредитно-трансферная система.

Ponomareva G.F. COMPARATIVE ANALYSIS OF EVALUATION OF DIFFERENT KINDS OF TEACHING PRACTICE PEDAGOGICAL HIGH SCHOOL / Municipal institution „Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy” Kharkiv Regional Council, Ukraine.

In the article points out the importance of teaching practice in vocational training teachers of the need and feasibility assessment of teaching practice in the framework of the European credit transfer system training organization; comparative analysis of the rating scale evaluating the quality of the practical skills of practices in Municipal institutions "Kharkiv Humanitarian pedagogical Academy"

Key words: teaching practice, monitoring, evaluation of teaching practice, credit-transfer system.

Постановка проблеми. У сучасних умовах модернізації національної системи освіти пріоритетним завданням освітньої політики України щодо підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі є організація цілісного процесу безперервної практики, її системність і послідовність.

У процесі проходження педагогічної практики в студентів відбувається практичне засвоєння знань і умінь, ставлень, цінностей, психолого-педагогічних основ майбутньої професійної діяльності. Від ступеня успішності проходження практичної підготовки студента залежить його професійне становлення та рівень сформованості досвіду професійної діяльності.

За умов приєднання вищої освіти України до Болонського процесу постає питання ефективної перевірки педагогічної практики та об'єктивності її оцінювання в рамках Європейської кредитно-трансферної системи організації навчання [4].

Історично склалося, що практична підготовка фахівців у педагогічному ВНЗ послуговується різними видами практики. А це вимагає здійснити порівняльний аналіз існуючих моделей та засобів оцінювання результатів різних видів педагогічної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історико-педагогічні засади становлення і розвитку педагогічної практики системі педагогічної освіти досліджували О. Глузман, Н. Дем'яненко, М. Євтух, Л. Задорожня, С. Золотухіна, Є. Князева, М. Левченко, В. Луговий, В. Майборода, Р. Куліш, Л. Хомич, М. Ярмаченко та інші.

О. Абдуліна, С. Архангельський, А. Бойко, В. Гриньова, К. Дурай-Новакова, І. Зязюн, М. Козій, Н. Кузьміна, В. Лозова, І. Огородников, О. Піскунов, С. Полянський, П. Решетников, В. Розов, В. Сластьонін, В. Тарантей, Н. Хмель, О. Щербakov досліджували теоретичні аспекти організації педагогічної практики.

Проблемі підвищення ефективності контрольно-оцінювальної діяльності педагога приділяють увагу дослідники Е. Божович, В. Шарко, Е. Шишкова, І. Якиманська. Дослідженню ефективності контролю та оцінювання досягнень учнів і студентів присвячені роботи М. Аузіної, Ю. Бабанського, Є. Березняка, К. Делікатного, Н. Казанського, Т. Назарова, М. Савіна, Ю. Сорокіна.

Досвід оцінювання практики студентів педагогічних ВНЗ різних курсів представлено в дослідженнях М. Соловей, Є. Спіцина, В. Кудіної, П. Атаманчука, В. Перетятко [1; 2; 3; 14].

Аналіз науково-педагогічної літератури з означеної проблеми дозволяє констатувати, що дослідники підкреслюють важливість педагогічної практики в системі професійної підготовки фахівців педагогічної галузі, розглядають її через призму компетентнісного підходу, зокрема і систему оцінювання педагогічної практики.

Метою статті є здійснення порівняльного аналізу системи оцінювання різних видів педагогічної практики в педагогічному ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна практика у ВНЗ регулюється Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України від 8.04.1993№ 93 [5], у якому визначено, що студенти проходять навчальну, педагогічну та виробничу практики.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 16 жовтня 2009 року № 943 та листа «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах» від 26.02.2010р. № 1/9–119 усі види практики в педагогічних ВНЗ проходять згідно з вимогами Європейської кредитно-трансферної системи.

Перехід на Європейську кредитно-трансферну систему оцінювання (ECTS) передбачає забезпечення єдності вимог виміру результатів навчання. Якщо методика оцінювання навчальних дисциплін вже більш-менш зрозуміла викладачам і має певні спільні ознаки, то критерії оцінювання педагогічної практики за умов кредитно-трансферної системи досить різноманітні і розрізнені.

Педагогічна практика в Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» є невід'ємною складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки фахівців, основним завданням якої є якість практичної підготовки випускників в умовах ступеневої освіти (за освітньо-кваліфікаційними рівнями «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»).

Основними завданнями роботи академії у вирішенні питань практичної підготовки є такі:

- удосконалення наскрізної практичної підготовки студентів;
- формування потреби в педагогічній самоосвіті;
- виховання професійно значущих якостей особистості педагога;
- виховання інтересу й любові до професії;
- закріплення, поглиблення та збагачення знань у процесі вирішення педагогічних завдань;
- формування і розвиток професійних умінь та навичок;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- ознайомлення з сучасним станом навчально-виховного процесу в освітніх закладах, передовим педагогічним досвідом;
- надання допомоги освітнім закладам у вирішенні завдань навчання та виховання дітей.
- творча і результативна взаємодія з роботодавцями у сфері організації переддипломної практики;
- формування творчих зв'язків з вітчизняними і зарубіжними ВНЗ, вивчення їхнього досвіду щодо організації практики і працевлаштування випускників.

Практична підготовка в академії здійснюється на всіх факультетах вже з першого курсу. На всіх кафедрах для кожного виду практики розроблена робоча програма педагогічної практики, у якій визначаються її мета, завдання, зміст та шкала оцінювання. На початку практики студенти ознайомлюються з програмою практики та рейтинговою шкалою оцінювання якості практичних умінь і навичок.

Проведемо порівняльний аналіз рейтингової шкали оцінювання якості практичних умінь і навичок студентів за профільюючими видами практики, а саме:

- позакласна виховна робота (напрями підготовки 6.010102 Початкова освіта, 6.010201 Фізичне виховання, 6.020303 Філологія, 6.020204 Музичне мистецтво, 6.040302 Інформатика);

- пробні уроки та заняття в школі (напрями підготовки 6.010102 Початкова освіта, 6.010201 Фізичне виховання, 6.020303 Філологія, 6.020204 Музичне мистецтво, 6.040302 Інформатика).

Крім цього, вважаємо за доцільне порівняти оцінювання літньої педагогічної практики, яка проходить на III курсі, та переддипломної, яка організовується на IV курсі.

Програмою практики з позакласної виховної роботи [6; 7; 8] передбачено складання індивідуального плану–графіка роботи на семестр, спостереження позакласних заходів, ознайомлення з класною документацією, проведення виховних заходів (одного залікового), оформлення щоденника педагогічної практики.

Відповідно до означених видів роботи, рейтингова шкала оцінювання педагогічної практики з позакласної виховної роботи (напрями підготовки 6.010102 Початкова освіта, 6.010201 Фізичне виховання, 6.020303 Філологія, 6.020204 Музичне мистецтво, 6.040302 Інформатика), представлена в табл. 1, розбивається за такими критеріями:

- спостереження та обговорення виховних заходів студентів;
- проведення залікового заняття;
- ведення щоденника;
- допомога вчителю, проведення свят із школярами.

Таблиця 1 – Рейтингова шкала оцінювання якості практичних умінь і навичок з практики «Позакласна виховна робота»

Проведення залікового заняття	Спостереження та обговорення виховних заходів студентів	Ведення щоденника	Допомога вчителю, проведення свят із школярами	Загальна кількість балів
20–40	15–20	15–20	10–20	60–100

Простота та зручність такої шкали дозволяє студентам, які вперше відправляються на практику, ознайомитися із особливостями рейтингового оцінювання. Воно стає основою під час проходження практики на старших курсах.

Оцінювання педагогічної практики «Пробні уроки та заняття в школі» [9, 10, 11] (напрям підготовки 6.010102 Початкова освіта, 6.010201 Фізичне виховання, 6.020303 Філологія, 6.020204 Музичне мистецтво, 6.040302 Інформатика) висвітлює основні види роботи студента, а саме: підготовка до уроку, консультації у методиста та вчителя школи, проведення уроків, спостереження та аналіз уроків однокласників, оформлення щоденника спостережень та конспектів уроків (табл. 2).

Таблиця 2 – Рейтингова шкала оцінювання якості практичних умінь і навичок з практики «Пробні уроки і заняття в школі»

№ п/п	Зміст роботи	Рівень досягнень	min–max	Рейтинговий бал	Еквівалент оцінки за національною шкалою
1.	Підготовка до уроку Консультація в методиста та вчителя класу. Розробка та оформлення конспекту	Задовільний	3–5	3	"3"
		Середній		4	"4"
		Високий		5	"5"
2.	Проведення уроку	Задовільний	3–5	3	"3"

	Чіткість структурних компонентів, дотримання вимог уроку, емоційність, здійснення індивідуальної та фронтальної роботи з класом	Середній		4	"4"
		Високий		5	"5"
3.	Обговорення уроку Самоаналіз проведеного уроку та уроків, проведених іншими студентами	Задовільний	3–6	3	"3"
		Середній		4–5	"4"
		Високий		6	"5"
	Загальна кількість балів за один урок:		9–16		
4	Ведення документації (щоденник спостережень) Наявність та правильність проведення аналізу уроків, повні, обґрунтовані педагогічні висновки та методичні рекомендації, акуратність оформлення	Задовільний	15–20	15–16	"3"
		Середній		17–18	"4"
		Високий		19–20	"5"

Особливістю оцінювання педагогічної практики «Пробні уроки та заняття в школі» для означених вище напрямів підготовки є те, що кожен пробний урок являє собою суму балів відповідно до визначених критеріїв. Студент упродовж семестру проводить 5 пробних уроків. З огляду на це та згідно із глобальною рейтинговою школою, яка визначає нижню межу в 60, а верхню – в 100 балів, відбувається розрахунок загальної кількості балів за один урок. Для зручності оцінювання кожного критерію в останньому стовпчику подається еквівалент оцінки за національною шкалою.

Зазначені вище приклади оцінювання педагогічної практики готують студентів до сприйняття оцінювання літньої (табл. 3) та переддипломної практики (табл. 4).

Таблиця 3 – Рейтингова шкала оцінювання якості практичних умінь і навичок з літньої педагогічної практики в оздоровчому таборі

№ п/п	Звітна документація	Критерії оцінювання	Рейтинговий бал	min-max	Еквівалент оцінки за національною шкалою
1.	Характеристика (оцінку ставлять у таборі за результатами роботи студента)	Задовільний	12–14	12–20	"3"
		Середній	15–17		"4"
		Високий	18–20		"5"
2.	Звіт	Задовільний	12–14	12–20	"3"
		Середній	15–17		"4"
		Високий	18–20		"5"
3.	Виховні заходи	Задовільний	12–14	12–20	"3"
		Середній	15–17		"4"
		Високий	18–20		"5"
4.	Щоденник педагогічної практики	Задовільний	12–14	12–20	"3"
		Середній	15–17		"4"
		Високий	18–20		"5"
5.	Додаткові бали (естетичне, охайне)	Задовільний	12–14	12–20	"3"

оформлення щоденника педагогічної практики, наявність фото або відео матеріалу, позитивних та схвальних відгуків від адміністрації табору, наявність грамот та подяк)	Середній	15–17		"4"
	Високий	18–20		"5"
Усього:			60–100	

Таблиця 4 – Рейтингова шкала оцінювання якості практичних умінь і навичок з переддипломної практики

№ п/п	Звітна документація	Рівень досягнень	Рейтинговий бал	min–max	Еквівалент оцінки за національною шкалою
1.	Характеристика	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
2.	Звіт	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
3.	Плани–конспекти	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
		Додаткові бали	0,5–2	0,5–2	
4.	Виховні заходи	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
5.	Щоденник спостережень	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
6.	Психолого–педагогічний аналіз учня	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
7.	Психолого–педагогічний аналіз цілого класу	Задовільний	8,5–10	8,5–14	"3"
		Середній	11–12		"4"
		Високий	13–14		"5"
	Усього:			60–100	

Згідно із програмою літньої педагогічної практики, студент працює вожатим або вихователем у позаміському закладі оздоровлення та відпочинку та виконує всі покладені на нього обов'язки [12].

Переддипломна практика є завершальним етапом практичної підготовки студентів і ставить перед ним завдання працювати на місці вчителя відповідно до обраної спеціальності [13].

Підсумковий контроль з обох видів практики – це, передусім, підготовка звітної документації, яка оформлюється студентом на завершальному етапі практики. Вона надається методисту у вигляді теки з документами, де є:

<p>Документація з літньої педагогічної практики</p> <p>Характеристика</p> <p>Звіт</p> <p>Виховні заходи</p> <p>Щоденник педагогічної практики</p> <p>Фото-, відеоматеріал</p>	<p>Документація з переддипломної практики</p> <p>Характеристика</p> <p>Звіт</p> <p>Плани–конспекти</p> <p>Виховні заходи</p> <p>Щоденник спостережень</p> <p>Психолого–педагогічний аналіз учня, цілого класу</p>
---	---

Хоча рейтингова шкала оцінювання якості практичних умінь і навичок з літньої і переддипломної практики включає лише бали за звітну документацію, загальний бал за практику може знижуватися, якщо студент під час практики неодноразово виявляв недисциплінованість; зовнішній вигляд студента–практиканта не відповідав статусу навчального закладу; під час практики студент порушував етичні норми поведінки; студент не підготував у належні терміни необхідну звітну документацію.

Висновки. Педагогічна практика виступає невід’ємним важливим складником змісту педагогічної освіти, в той же час, вона є самостійним, визначальним напрямом підготовки молодого спеціаліста.

Сьогодення визначає співвідношення якісних і кількісних показників навчання як загальнонаукову проблему. А отже, удосконалення системи оцінювання педагогічної практики стає очевидним.

Практична підготовка в Комунальному закладі «Харківська гуманітарно–педагогічна академії» здійснюється з першого курсу. Організація контролю та оцінювання практичних умінь і навичок студентів проходить в рамках кредитно–трансферної системи.

Порівняльний аналіз рейтингової шкали оцінювання якості практичних умінь і навичок з профілюючих видів педагогічної практики дозволяє нам відзначити, що оцінювання практичних умінь і навичок педагогічної діяльності стає більш конкретизованим і об’єктивним; стимулює студентів до кропіткої і наполегливої праці в процесі проходження кожного виду практики. Використовуючи зазначені рейтингові шкали оцінювання, методисти практики мають змогу об’єктивно та ґрунтовно оцінювати студентів на кожному етапі, що в результаті допомагає висвітлити реальний рівень практичних умінь і навичок наприкінці кожного виду практики та простежити динаміку змін для конкретної спеціальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук П.С. Оцінювання якості знань студентів з фізики в рамках кредитно–модульної системи навчання / П.С. Атаманчук, О.М. Семерня, Б.А.Сусь // Зб. наук. праць Кам’янець–Подільського державного університету. – Серія педагогічна: Дидактика фізики і підручники фізики (астрономії) в умовах формування європейського простору вищої освіти. – Вип. 13. – Кам’янець–Подільський: Кам’янець–Подільський державний університет. – 2007. – С.7-11.
2. Деликатный К.Г. Преемственность в системе «школа–вуз» / Деликатный К.Г. – К. : О–во «Знание» УССР, 1986. – 48 с.].

3. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти: Наук.–метод. вид. / В.С.Журавський, М.З.Згуровський; М–во освіти і науки України, Нац. техн. ун–т України "Київ. політехн. ін–т". – К.: Політехніка, 2003. – 195 с.
4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.) / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Вид–во ТДПУ, 2004. – 147 с.
5. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (Затверджено наказом Міністерства освіти України від 8.04.1993 № 93 зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти від 20.12.1994 № 351) // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип. 1. – К., 1994. – 11 с.
6. Програма практики з позакласної виховної роботи / Акімова О.М., К.Г.Ткаченко. – Харків: КЗ «ХГПА», 2011. – 27 с.
7. Програма практики з позакласної виховної роботи (напрямок підготовки 6.010201 Фізичне виховання*) / Т.С. Бондар, В.В. Золочевський. – Х. : КЗ «ХГПА», 2012. – 27 с.
8. Програма педагогічної практики «Позакласна виховна робота» (напрямок підготовки 6.040302 Інформатика*) / О.С. Білер, А.А. Швецова. – Х. : КЗ «ХГПА», 2012. – 27 с.
9. Програма педагогічної практики «Пробні уроки в школі» / А.А.Харківська, К.Г.Ткаченко. – Х. : КЗ «ХГПА», 2011. – 23 с.
10. Комплексна робоча програма «Навчально–педагогічна та виробнича практика» (напрямок підготовки 6.010201 Фізичне виховання*) / Т.С. Бондар, В.В. Золочевський. – Харків: КЗ «ХГПА», 2012. – 14 с.
11. Програма педагогічної практики з пробних уроків та занять (напрямок підготовки 6.040302 Інформатика*) / Т.С. Бган, К.А. Дмитренко. – Х. : КЗ «ХГПА», 2012. – 16 с.
12. Програма літньої педагогічної практики / А.А. Харківська, К.А. Дмитренко, К.Г. Ткаченко. – Х. : КЗ «ХГПА», 2011. – 24 с.
13. Програма переддипломної практики / А.А. Харківська, К.А. Дмитренко, К.Г. Ткаченко. – Х. : КЗ «ХГПА», 2011. – 22 с.
14. Соловей М.І. Професійно–педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно–модульній системі організації навчання / М. Соловей, С. Спіцин, В. Кудіна. – К. : Ленвіт, 2008. – 377 с.

УДК 373.3.091:371.13

РОЛЬ І МІСЦЕ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Ткаченко К.Г., аспірант

Українська інженерно–педагогічна академія

У статті розглядаються дефініції «практика» та «педагогічна практика», з'ясовано роль та місце педагогічної практики у системі професійної педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів, простежено шлях розвитку педагогічної практики, починаючи з другої половини XIX століття і дотепер, окреслено шляхи формування методичної компетентності, визначено, що педагогічна практика є способом формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.